

Izhaja vsak četrtek
in velja s poštnino
vred in v Mariboru s
pošiljanjem na dom
za celo leto K 4.—
za pol leta „ 2.—
za četrlet „ 1.—

Naročnina se pošilja
upravnistvu v tiskarni
sv. Cirila, koroške
ulice št. 5. List se
pošilja do odpovedi.

Deležniki katol. tis-
kovnega društva do-
bivajo list brez po-
sebne naročnine.

SLOVENSKI

GOSPODAR.

List ljudstvu v pouk in zabavo.

Posamezni listi dobé
se v tiskarni in pri
gospodu Novak-u na
velikem trgu po 10 h.

Rokopisi se ne vra-
čajo, neplačani listi
se ne sprejemajo.

Za oznanila se plačuje
od navadne vrstice,
če se natisne enkrat,
po 15 h, dvakrat 25 h,
trikrat 35 h.

Inserati se sprejemajo
do srede opoldne.

Štev. 51.

V Mariboru, dne 20. decembra 1900.

Tečaj XXXIV.

Mir ljudem ...!

Zopet se bo oglašal božični spev: Mir ljudem ...! In vendar po slovenskem ozemlju vihra sedaj boj, kakoršnega že dolgo nismo videli ... V lastnem narodu se bojuje stranka zoper stranko, brat zoper brata. In ves narod se mora braniti proti navalom drugih narodov, proti mogočnim, silovitim sosedom. Ni miru in ga ni!

Ako ni miru, moramo si ga priboriti, izvojskovati. Boljši je boj, nego mir, v katerem hira in umira naš narod. Nočemo gnjilega miru, ampak miru, kjer živijo skupno bratje istega načelnega mišljenja in se veselijo uspehov svojega delovanja za skupno blaginjo.

Ako hočejo brezvestni ljudje izruvat našemu dobremu ljudstvu sveto katoliško vero, edino tolažnico v borbah življenja, ako hočejo ponižati blažeči upliv katoliške cerkve na množice vrlega naroda, potem ne smemo mirnim očesom gledati rovarjev, ampak s krepkim orožjem jih odgnati od njihovega delovanja. Če je tak odpor tudi hud, če rani tudi brat brata, toda ako je odpor potreben, potem ni ozira. Le z bojem se odženejo sovražniki in se pridobi mir!

Naš narod hrepeni po svobodi, kakor vsak narod in vsak človek. Prosto se hoče razvijati duševno, prosto napredovati tudi v gmotnem blagostanju. Zato ne moremo trpeti, da nam drugi narodi po svoji skopi volji pošiljajo le nekoliko žarkov svetlega solnca omike v našo hišo, ne moremo trpeti, da se najmočnejše žile našega gospodarskega telesa

izpivajo od tujcev. Ker tega ne moremo trpeti, a ker se nasprotne čete nočejo rado-
voljno umakniti, zato divja med nami tudi narodni in gospodarski boj. Ako hočemo imeti mir, izvojevati moramo prej ta boj.

Mir ljudem ... Da, mir hočemo imeti. Toda mir, v katerem hočemo živeti, nočemo pa miru, v katerem bi naj umirali. Če še nam torej letos tudi ne pojejo božični zvonovi tega miru, ne obupajmo! Naprej, vstrajno naprej! In prišel bo tudi za nas Slovence oni mir, katerega so oznanjevali angeli ob Odrašenikovem rojstvu z besedami: Mir ljudem ...!

Nasprotniki lažejo!

Iz okraja ptujskega.

V zadnji številki tega lista je bilo dokazano, da so kmetje sami si izbrali za kandidata za državni zbor, dr. Friderika Ploja. To so storili, ker za poslanca ne marajo nevedneža, breznačajnega kimoveca, kateremu bi se svet in drugi poslanci smijali, ampak hočejo imeti za zastopnika poslanca uglednega slovenskega moža, katoličana, moža v šoli in praksi vsestransko izobraženega. Nasprotniki lažejo, da je dr. Ploj odvisen uradnik. On ni navaden uradnik, ampak je sodnik pri enem najvišjih sodišč, to je pri c. kr. upravnem sodišču. Kot tak, je popolnoma neodvisen. Dr. Ploj ni od ministerstva imenovan uradnik, pač pa od presvitlega cesarja samega. Z njim nima zapovedovati nobeden minister,

nobeden minister v Avstriji ga ne more od službe odstaviti! Kar pišejo in govorijo nasprotniki, je neumna laž. Kakor vsak uradnik, dobiva tudi dr. Ploj svojo plačo. Vsak delavec zasluži svojo plačo; nobeden se ji ne odreče. Tudi g. Wratschko ne, ako njo dobiva kot načelnik gornjeradgonskega okrajnega zastopa! O g. Wračkotu se pač lahko trdi, da je od danes do jutri okrajni načelnik. Če ga nemci in nemčurji več ne volijo, pa ni več načelnik! Služba in čast je proč! Taka odvisnost je pač huda! In glejte, kake kandidate imajo v Ptuiju, v Mariboru, v Celju, v Gradcu! Maribor, Ptuj itd. imajo odvetnika dr. Wolfharta na Dunaji; Celje profesorja Pommerja; Gradec profesorja Hofmanna. Profesorje vse imenuje minister; minister njih odstavlja in prestavlja! Ali ti zaradi tega niso odvisni, ker njih mesto Gradec ali Celje ali kaki nemčurski trg na slovenskem Štajarskem voli! Nemčurski pismouki, pojdite se solit! Če se tak mal, od ministra nastavljen uradnik sme za svoje volilce potegovati, bode to tem boje smel visoki uradnik dr. Ploj! Če smejo že profesorji zoper nagodbo z Ogersko, za znižanje davkov glasovati, bode si to tem bolje upal g. dr. Ploj, ker se mu ni bati nobene zamere. Zoper njega rujete z lažmi, ker se ga bojite, ker slovenskemu kmetu ne privoščite dobrega zastopnika. Mi slovenski kmetje pa kličemo na ves glas: Proč z nevedneži, proč s kimovci, proč s puhloglavci! Naš mož je g. dr. Ploj!

Listek.

Črtice iz zgodovine našega naroda.

Stanovanje. Stari Slovani so, ker so že kot poljedelci bili prisiljeni, grudi delj časa ostati zvesti, imeli stalna bivaliča; niso torej stanovali v šotorih ali bajtah, ampak v hišah, trdno postavljenih iz lesenih brun in kritih s streho, ki je stekala v sleme. Zidali Slovani še niso; z zidanjem so se razmeroma pozno seznanili, in sicer po Vzhodnih Rimljanih in Germanih. Vendar pa so v tej dobi apno že poznali, toda z njim hiše le belili. Krili so hiše s skorjo, slamo in deskami. Hiša se je zvala tudi dom, hram, kočja, klet; kakor vidimo, zadnje poznamenovanje ni imelo istega pomena, ki ga ima danes; naša klet zvala se je tedaj pivnica.

Glavni prostor v hiši je bila velika izba, sredi katere je stalo ognjišče; ob stenah so se nahajale klopi, skrinje in postelje, nad temi police; v enem kotu, najčeseje pač dverim nasproti, je pred klopema navadno stala velika miza, ki pa se je zvala stol. Znano je, da so najodličnejše mesto v hiši zavzemali kipi oziroma podobe onih bitij, ki so jih častili; mogoče, da je to mesto bilo kot za mizo.

Velika izba je bila tisti prostor, kjer so domači bivali, kadar zunaj ni bilo dela, ognjišče v njej pa je bilo tisto središče, okoli katerega so se zbirali najraje, naj si je bilo po letu po trudapolnem delu, ali po zimi, kadar je zunaj brila burja; kolikega pomena je ognjišče v hiši bilo, kaže pač to, da so se nje prebivalci zvali ognjiščani. In še danes pomenja pri nas Slovincih ognjišče tudi dom; saj je »svoje ognjišče imeti«
toliko kakor »svoj lastni dom, svoje gospodarstvo imeti«.

Poglejmo si še druge prostore v hiši. Skoz hišna vrata se je navadno stopilo v vežo, iz katere se je še zraven velike izbe prišlo v kako manjšo, pa tudi v pivnico. Posebnih kuhinj v staroslovanskih hišah ni bilo; jedi so se pripravljale na ognjiščih, pa tudi v pečeh, ki so po zimi morale še hišo greti. Vse prostore so razsvetljevala okna; dimnikov hiše niso imele, pogrešali pa so se tem laglje, ker so izbe bile brez stropov.

Če je svet, ki je na njem hiša stala, bil suh, je stanovanje menda bilo kar pri tleh; toda ker je močvirja v pradomovini bilo jako mnogo, so se stanovanja najčeseje narejala nekoliko višje od zemlje; v tem slučaju se je v hišo hodilo po stolbi. Bila pa so taka stanovanja tudi zastran zveri varniša.

Zraven hrama so stala še gospodarska

poslopja: hlev, gumno in žitnica; prostor med njimi je bil dvor.

Bivaliča. Hiše so stale ali posamez, ali pa tudi združene v vasi. Te-le so stavili na dva načina: ali v krogu, ali pa ob obeh straneh ceste, toda v obeh slučajih tako, da so hiše bile v krog oziroma na cesto obrnjene navadno z ožjo stranjo. Spominjamo čitatelje, da je taka vas bila domovje ene zadruga; pa tudi posamezne hiše so ali tvarjale zadrugo, ali pa spadale k vasem, če v teh ni več bilo prostora za novo hišo.

Mest v sedanjem pomenu bržčas še ni bilo; vsaj neovrženo dokazati se ne dádo.

Hrana. Zraven poljskih pridelkov in sadja so Slovani uživali meso domačih in divjih živali, mleko, sir, jajca in med. Meso se je varilo (kuhalo), pražilo in peklo, pripravljala se je juha, in mnogovrstne so bile jedi, narejene iz moke. Okus se je boljše soljo. Kaša je že tedaj bila otročja paša. Med vsemi jedmi pa je zavzemal prvo mesto kruh, ki se je imenoval hleb. Beseda kruh je nastala pozneje. Slovanska žena je pa tudi znala pripravljati izvrsten kruh, in dober hleb v hiši je bil njen ponos. Bil je pa kruh pri starih Slovanih vse večjega pomena nego vsaka druga reč, seveda izven svetinj. Hleb se je imel v posebni časti; na kak način se je ta javljala, ne vemo nič gotovega; ali da